

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

BLED

Trebalo bi se češće prisjećati slučaja japanskog vojnika, koji se krio u šumi 30 godina ne znajući da je II svjetski rat završen... Možda bi tada i neke rasprave u Crnoj Gori izgubile na intenzitetu.

Vizije i izazovi razvoja u ovom vijeku raspravljaju se na mnogim skupovima u svijetu. Jedan od poznatijih je i *Bled Strategic Forum*, koji se svake godine, krajem avgusta, već peti put održava na Bledu. To je najveći forum koji se održava, ne samo u regionu, nego i u Istočnoj Evropi, već priznat u svijetu i svim međunarodnim institucijama. Tako je i ove godine posebnu poruku Forumu uputio Generalni sekretar Ujedinjenih nacija Ban Ki Mun, a učestvovali su predstavnici OECD, Svjetske banke, EBRD, Evropske komisije..., odnosno oko 400 ljudi iz čitavog svijeta. Koliko je Forum važan za Sloveniju, pokazuje i to da su na njemu, veoma inspirativno, govorili i Predsjednik države i Vlade, kao i više ministara, privrednika i akademika. Inače je ovaj Forum uspostavljen sa ciljem raspravljanja strateških pitanja razvoja i njihovog uticaja na Evropu i transatlantske države.

Ovogodišnji skup je bio posvećen „*Global Outlook For the Next Decade*“, održanom kroz plenarnu sjednicu i veći broj panela. Na skupovima ovog karaktera se čuju različita mišljenja o istim pitanjima. Nesporno je da malo ko dovodi u pitanje globalizaciju, odnosno dalje ekonomsko integrisanje svijeta. Ipak, došlo je do izražaja mišljenje da postojanje globalne ekonomije i globalnog tržišta zahtijeva i zajedničko rješavanje globalnih teškoća, nejednakosti i nepravdi. Ova teza bila je misaona platforma isticanju problema globalnog upravljanja („*The New Governance*“), što se na operativnom nivou može svesti na zahtjev za formiranje **SVJETSKE VLADE**. Ona se shvata kao institucija za podršku efikasnom funkcionisanju globalnog tržišta, a ne njegovom ukidanju. Naravno, još niko nema rješenja kako da se do nje dođe, kako bi ona izgledala i niz drugih pitanja. Ipak, važno je shvatiti da se današnja intelektualna i politička misao kreće u tom pravcu. Ova najava je posebno važna za male države i njihovo pozicioniranje na globalnoj sceni, ali i za njihovo shvatanje mjesta, uloge i važnosti „lokalnih država“ već danas.

U tom pravcu je, posebno na panelu posvećenom razvoju Evropske unije u multipolarnom svijetu istaknuta potreba njenog većeg jedinstva, ne samo ekonomskog nego i političkog. Zapravo, ekonomska kriza pokazala je da se radi rješavanja ekonomskih problema mora imati i politička moć na nivou EU. Postojala su naravno i ranije takva mišljenja, ali uz mnogo više polemike nego sada na Bledu. To znači da vjerovatno treba očekivati i veće političko ujedinjenje i integrisanost Evrope, što opet svakoj zemlji, maloj naročito daje posebne izazove i potrebu strateškog pozicioniranja u takvim okolnostima.

Kao što se sve češće čuje na ovakvim skupovima, ističe se konflikt između dva koncepta razvoja koji su na globalnoj sceni. Prvi, **ODRŽIVI RAZVOJ** (zastupaju ga danas razvijene zemlje) i drugi koncept **BRZOG EKONOMSKOG RASTA** (zastupaju ga zemlje tzv. BRIK-a – Brazil, Rusija, Indija, Kina). Zastupnici koncepta održivog razvoja traže da se ograniči stopa ekonomskog rasta (razumljivije: ograniči korišćenje prirodnih resursa), dok se zemlje BRIK-a tome protive, iznoseći tezu da danas razvijene zemlje nisu slijedile tu logiku u vremenu njihovog razvoja. „Ne zaustavljajte nas! Vi ste to već iskoristili!“ Globalna scena je istovremeno i scena sudara globalnih interesa.

Isto tako, osjećaj je da se na globalnoj sceni prije svega traže rješenja za probleme velikih zemalja – prosto kao da funkcioniše model što je dobro za velike zemlje, mora biti dobro i za male, što na praktičnom nivou uvijek nije slučaj. Stoga, male zemlje trebaju više uvažavati u svojim praktičnim i strateškim rješenjima „lukavstvo velikih zemalja“. Naravno, svaka zemlja danas mora poštovati principe globalizacije, otvorenosti, slobodne razmjene. Pitanja bezbjednosti, energije, vode, klimatske promjene su nesporno globalna pitanja. Ali i svaka mala zemlja mora da traži svoju nišu na globalnoj pozornici i da gradi svoj brend prepoznatljiv na širem tržištu (brend ekonomija prostora je danas sve više na značaju).

Ukoliko se insistira na održivom razvoju (što podrazumijeva visoke socijalne i ekološke troškove – velika uloga države) onda se postavlja pitanje kako biti kompetitivan na globalnom tržištu, ukoliko npr. zemlje BRIK-a naglasak stavljaju na brzi ekonomski rast (što znači i niži socijalni i ekološki troškovi). Rješenje za ovaj konflikt još se ne nazire. Stoga je za male nerazvijene zemlje, kao što je Crna Gora, mnogo važnije da grade svoju **KOMPETITIVNOST** – efikasnu tržišnu poziciju, nego da nekritički prihvataju rješenja koja važe za zemlje sa per-capita dohotkom nekoliko puta većim od našeg i više stotina i hiljada puta većim stanovništvom. Za male zemlje i manje razvijene zemlje još uvijek jedini model za rješavanje socijalne dimenzije razvoja je brz ekonomski rast zasnovan na ekonomskim slobodama.

Isto tako, moramo shvatati da je globalizacija praktična borba za novo tržište, svakodnevna i katkada surova borba za nove resurse, nove prostore, a ne bilo čija samarićanska akcija. Ko nije svjestan te svakodnevne borbe interesa i ko ne štiti svoje interese, biće periferija. Ili će se batrgati u živom pijesku i začaranom krugu siromaštva. Na globalnoj sceni je danas globalna redistribucija moći možda slična onoj koja je počela padom Troje (1100 godina prije Hrista, kada umjesto zemalja Bliskog Istoka na globalnu scenu dolazi Evropa, odnosno Grčka) ili raspadom Rimskog carstva, kada nastaju klice današnjeg „carstva nacionalnih država“. Danas se i ovo carstvo nacionalnih država postepeno raspada i počinje neka nova „tranzicija civilizacije“, ali sada u svjetskim razmjerama. Siguran sam da je „tranzicija civilizacije“ mnogo suptilnija i radikalnija od „tranzicije sistema“ u kojoj smo posljednjih 20-ak godina. Stoga je i zahtjevnija za one koji žele da se zadrže na tom civilizacijskom kolosjeku.

Možda bi trebalo više obratiti pažnju zašto su neke male države i mali narodi opstali, a zašto su neki nestali; zašto su neki izgubili moć, a drugi je stekli tokom tih velikih istorijskih promjena – „tranzicija civilizacije“. Nažalost, naša je prošlost nejasna i nepoznata isto koliko i budućnost; i u tom „raspeću neizvjesnosti“ u kojoj živimo najvažnije je imati **PRAKTIČNU VIZIJU** umjesto „internacionalnih ideala“ i dodvoravanja tim idealima iza kojih najčešće ne prepoznajemo interese njihovih kreatora.

Tako sam ja shvatio i vidio nevidljivu stranu poruke sa skupa u Bledu, koji je pokazao koliko je Slovenija i njena elita, i politička i ekonomska, okrenuta budućnosti i sopstvenom pozicioniranju u budućnosti. Zaista, sve više razumijem izjavu profesora Mencigera iz 90'ih godina kada je rekao da je velika prednost Slovenije u odnosu na ostale republike bivše SFRJ što ona nema tako „veličanstvenu istoriju kao drugi“... Danas se više traži imaginacija za rješavanje problema budućnosti nego za rasprave o prošlosti... Nostalgija za prošlošću je teg koji sužava viziju budućnosti... Stoga nostalgija i ima svoju ekonomsku i civilizacijsku cijenu.